

*Regeringens
budgetproposition
2010 ur ett
studentperspektiv*

– SFS kommenterar

SFS

Sveriges förenade studentkårer

Förord

Varje år kommenterar Sveriges förenade studentkårer, SFS, regeringens budgetproposition ur ett studentperspektiv. I våra kommentarer får du reda på hur studenternas situation ser ut, och hur utbildningssystemet utvecklas samt vad vi studenter faktiskt tycker är bra och dåligt i budgetpropositionen.

Regeringen fortsätter tyvärr i stort på den inslagna vägen med att finansiera satsningar inom utbildningsområdet via besparingar, runtflyttning av resurser och avgiftshöjningar inom området. Temporära tillskott på utbildningsplatser och möjlighet att låna mer studielån på bekostnad av ökade avgifter räcker inte, även om delar av förslagen är positiva steg på vägen.

SFS anser att det nu vore strategiskt att stärka utbildningssektorn för att möta krisens eftersvall och stärka Sverige som kunskapsnation i en alltmer globaliserad värld. Det går inte längre att satsa genom att spara och Högskoleverket har tydligt visat att grundutbildningsanslagen urholkats. Reella satsningar för konkurrenskraft, kvalitet och kunskap behövs därför nu mer än någonsin.

För detta behövs även medel för trygga doktorandanställningar, bostadssatsningar och trygga studiesociala villkor för studenter. Vi föreslår följande tre satsningar som måste göras om Sverige ska vara en kunskapsnation i världsklass:

- Pengar till en kvalitetssatsning för att motverka den resursurholkning som skett. Minst 15 timmars lärarledd tid måste vara en rimlighet för alla heltidsutbildningar om kvaliteten ska säkras. För att säkerställa detta bör en 4-årsplan för en höjning av anslagen till utbildning på grund- och avancerad nivå presenteras.
- Pengar till en höjning av studiemedlet. Enligt SFS studentbudget behövs ytterligare 550 kronor utöver regeringens föreslagna satsning. Samtidigt som fördelningen mellan bidrag och lån måste jämnas ut för att på sikt bli 50/50.
- Pengar till ett fortsatt starkt studentinflytande – det saknas fortfarande 65 miljoner kronor per år till studentinflytande jämfört med obligatorieutredningens bantade förslag på 95 miljoner kronor. Ett starkt och levande studentinflytande förbättrar utbildningskvaliteten.

Stockholm 090921

Klas-Herman Lundgren
Ordförande

Robin Moberg
Vice ordförande

SFS är den samlade studentrösten som driver alla de gemensamma frågor som rör studenter på det nationella och internationella planet. SFS är en sammanslutning av över 50 studentkårer som sammanlagt representerar över cirka 200 000 studenter.

Regeringens budgetproposition 2010 ur ett studentperspektiv

Utgiftsområde 9: Hälsovård, sjukvård och socialomsorg

5 Handikappolitik

5.4.1 Resultat

Utbildning för alla

Sammanfattning

Regeringen lyfter att utbildningssystemet är en del av grunden för delaktighet i samhället. Det satsas på att införa tydliga mål, att skapa goda förutsättningar för måluppfyllelse i alla skolformer och att tillhandahålla ändamålsenligt stöd anpassat till elevens behov. Viktiga delar i detta arbete är införandet av nya kursplaner och framtagandet av en ny skollag. Syftet är att kunna erbjuda en likvärdig utbildning av hög kvalitet i alla skolformer.

Den 1 juli 2008 bildades en ny myndighet, Specialpedagogiska skolmyndigheten, med samlat ansvar för specialpedagogiskt stöd och specialskolan. En gemensam myndighet ökar tydligheten för elever, vårdnadshavare och huvudmän när det gäller statens stöd i specialpedagogiska frågor. Dessutom lämnar regeringen förslag om ny skollag till riksdagen under våren 2010.

Kommentar

SFS anser i generella drag att regeringen gör rätt som argumenterar för satsningar på skolan. Ett bra exempel på det är revideringen av skollagen. Den specialpedagogiska skolmyndigheten ser vi som en bra satsning men det krävs dessutom att satsningarna resulterar i faktisk skillnad även i skolan, därför är mer resurser av nöden.

Utbildning och tillgänglighet

Sammanfattning

Regeringen anser att det finns behov av att utreda hur gymnasiesärskolans utbildningar bör utformas i förhållande till gymnasieskolans struktur samt eventuella konsekvenser för särvux. Regeringens utgångspunkt är att vuxna ska ges en likvärdig tillgång till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvux.

En arbetsgrupp har redovisat ett uppdrag att undersöka och lämna alternativa förslag på hur en rättighet för vuxna att ta del av gymnasial vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning för personer med utvecklingsstörning (gymnasial särvux) kan utformas. Förslaget har remitterats och bereds vidare i Regeringskansliet.

Kommentar

Vidare anser SFS att det är viktigt att det förs en vidare diskussion om vuxenutbildning och gymnasial särvux. Det första SFS vill framhäva är att det är bra att gymnasiesärskolans struktur utvecklas i förhållande

till den reguljära gymnasieskolan. På samma gång vill SFS poängtera att det kan finnas en fara med att särskilja utbildningarna för mycket, en vidare integrationsprocess mellan vuxenutbildningar och reguljär gymnasieskola är önskvärt.

SFS hoppas att regeringens arbetsgrupp vågar ta tag i frågor som rör möjligheten att studera både vid vuxenutbildning och särvtux på samma gång. En annan viktig del i vuxenutbildningarna är studenternas möjlighet att påverka sin egen utbildning, det krävs att regeringen i samarbetet med utbildningsinstitutionerna skapar incitament för att studenter ges möjlighet att organisera sig.

6 Stöd till personer med funktionsnedsättning

6.4.2 Analys och slutsatser

Samspel mellan generella och individuella insatser samt motverka diskriminering

Sammanfattning

På europeisk nivå har Kommissionen, lagt fram ett förslag till ett nytt EG-direktiv för att motverka diskriminering utanför arbetslivet. Det nya direktivet omfattar likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder (funktionsnedsättning), ålder eller sexuell orientering. Frågan om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ingår som en del i förslaget.

Regeringen menar att alla människor har lika rätt att bestämma över sina liv och att bli respekterade. För att människor med olika typer av funktionsnedsättning ska kunna uppleva delaktighet krävs att vägen till bl.a. arbete och utbildning måste vara öppen för alla. För att detta ska vara möjligt behövs olika former av stöd som är anpassade efter individens förutsättningar och behov. Dessutom har regeringen inlett en satsning för att påverka människors attityder i syfte att motverka fördomar, diskriminering och stigmatisering och därmed främja respekten för människor med psykisk sjukdom och psykisk funktionsnedsättning.

Kommentar

SFS delar regeringens syn på att alla människor ska ha samma möjligheter och rätt till arbete och utbildning. Satsningarna på att få ut unga med psykiska funktionsnedsättningar på arbetsmarknaden är bra. SFS önskar däremot att regeringen inte enbart hade satsat på att slussa ut människor i arbetslivet utan också hade tagit chansen att se till möjliga utbildningsplatser.

Genom att integrera personer med psykisk funktionsnedsättning i studievärlden kan vi lägga grunden för en långsiktig process och arbetsform för att anpassa utbildningsvärlden efter enskilda individers behov. Vidare anser SFS att vinsten med att integrera människor med olika förutsättningar i det svenska utbildningssystemet är stor. En mångfald innebär att fler perspektiv kan infogas och analyseras vilket i sin tur medför en högre utbildningskvalitet för de studerande.

Utgiftsområde 10: Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

2.9 Budgetförslag

Sammanfattning

Anslaget för sjukpenning ska täcka kostnader för återbetalningspliktiga studiemedel avseende studerandes sjukperioder. Samtidigt vill regeringen ge ett ökat anslag till företagshälsovården, utan motsvarighet till studenthälsan.

Närståendepenning ges endast till dem som förvärvsarbetar, vilket innebär att heltidsstudier inte ger rätt till närståendepenning. När det gäller rehabiliteringsinsatser ges dessa till förvärvsarbetande som vill tillbaka in i arbetslivet, men saknas för sjukskrivna studenter.

Kommentar

Studenterna är en utsatt grupp. Reglerna gällande sjukpenning är undermåliga och risken att studenter hamnar in i en prekär ekonomisk situation vid sjukdom är överhängande. En förändring i regelverket är nödvändigt för att studenter ska ses som en del av det statliga trygghetssystemet.

Om du arbetar i Sverige idag har du en karenssdag. Är du student har du däremot det helt orimliga antalet av 30 dagar. Som student måste du kunna få en rimlig karenstid. I dagsläget riskerar studenter att tvinga sig till föreläsningar och tentamina för att inte missa poäng och drabbas av onödiga studieskulder.

SFS anser att företagshälsovård är viktigt men anser att regeringen inte ska stirra sig blind på produktionslinjen utan måste också ta ansvar studielinjen genom ett förbättrat socialt skyddsnät för studenter där Studenthälsan är en avgörande faktor.

SFS ställer sig mycket kritiska till att närståendepenning inte utgår till studenters anhörig, och är dessutom negativa till att studenter inte har tillgång till likvärdiga rehabiliteringsinsatser som förvärvsarbetande. SFS anser att detta är en självklarhet i en kunskapsnation.

Utgiftsområde 12: Ekonomisk trygghet för familjer och barn

3.3 Skatteutgifter

Sammanfattning

Regeringen väljer att redovisa den sänkta mervärdesskatten för livsmedel under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, eftersom familjer med barn är en viktig målgrupp för detta stöd.

Kommentar

SFS håller med om att sänkt mervärdesskatt för livsmedel har större betydelse för vissa grupper än för andra. Ju lägre disponibel inkomst en individ eller en familj har, desto större procentuell del av deras totala ekonomi läggs på baslivsmedel. Både studenter med barn och studenter generellt utgör grupper

med extremt små ekonomiska marginaler och gynnas därför av sänkt mervärdesskatt på livsmedel. Detta finner SFS positivt.

3.5.4 Samhällsekonomi är viktig för barnfamiljerna

Sammanfattning

Regeringen för fram att barnfamiljernas inkomster i huvudsak kommer från förvärvsarbete. Därför har konjunkturläget stor betydelse för hushållens ekonomiska välfärd. Arbetslöshet och låg utbildning kan vara orsakerna till låg ekonomisk standard.

Kommentar

Regeringen väljer att inte lyfta fram att studier kan vara en orsak till låg ekonomisk standard för familjer. Cirka en femtedel av Sveriges studenter är dock föräldrar. Inte minst de studenter som blir föräldrar under pågående studier har en betydligt svårare ekonomisk situation än andra studenter. Detta bland annat på grund av dåliga förutsättningar att vara hemma med sjukt barn, att arbeta vid sidan av studierna, sämre villkor för partnerpenning och avsaknad av havandeskapspenning. Det måste vara möjligt att få barn under studietiden utan att privatekonomin faller ihop. SFS efterlyser därför fler satsningar på studenter med barn.

3.5.9 Barnafödandet

Sammanfattning

Regeringen konstaterar att barnafödandet är en viktig välfärdsfråga. Den ekonomiska familjepolitiken har betydelse för barnafödandet. Familjepolitiken bidrar till att ge föräldrar möjlighet att förena arbetsliv med familjeliv. Barnafödandet påverkar befolkningsutvecklingen och är därmed av central betydelse för tillväxten i framtiden.

Kommentar

Idag börjar cirka 40 procent av en årskull studera på universitet eller högskola innan 23 års ålder. En utbildning är generellt tre-fyra år och sträcker sig ännu längre än så för personer som går vidare till forskarstudier. Under denna period är det ofta mycket lämpligt att skaffa barn, både på grund av den ålder de studerande har och på grund av att studier ofta innebär en relativt hög grad av flexibilitet. Ändå är barnafödandet betydligt lägre bland studenter än bland övriga befolkningen, och många skjuter upp tidpunkten för att skaffa barn till efter avslutade studier.

SFS anser att samma resonemang borde gälla för studenters barnafödande som för övriga befolkningen. Vi vill se bättre möjligheter till havandeskapspenning och vård av sjukt barn för studenter samt högre ersättning än minimiersättning vid föräldraledighet.

2.8.8 Bostadsbidrag

Sammanfattning

Anslaget används för bostadsbidrag till barnfamiljer samt till ungdomar, som fyllt 18 men inte 29 år, utan barn. Bostadsbidragets storlek bestäms av hushållets sammansättning, bostadskostnaden, bostadens storlek och den bidragsgrundande inkomsten. Regeringen föreslår inga förändringar i reglerna för bostadsbidrag, och räknar i sitt förslag med en minskning av anslagen de närmsta åren.

Kommentar

Istället för att räkna ner anslaget för bostadsbidrag, borde regeringen se över reglerna. Gränsen på 29 år borde plockas bort för studenter eftersom ingenting förändras i den ekonomiska situationen för en student enbart på grund av ålder. Dessutom är det idag svårt för en student som valt att dela bostad med en vän att få bostadsbidrag och även dessa regler bör genast ses över. Studenter är en grupp som har svag konkurrenskraft på bostadsmarknaden och här borde regeringen ha gjort något för att förbättra deras situation då problemen är välkända och reella.

Utgiftsområde 14: Arbetsmarknad och arbetsliv

3.6 Politikens inriktning, arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning

Regeringen föreslår inga förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen för studenter eller hur arbetslöshet ska undvikas för alla de heltidsstudenter som hellre vill ut i arbete.

Kommentar

SFS är missnöjda med att det inte sker någon satsning på arbetslöshetsförsäkringen från regeringens håll. Studenter är en utsatt grupp som bör få ett stärkt socialt skyddsnät. Idag är det skyddsnätet fullt av hål. SFS anser att studenter ska omfattas av samma trygghetssystem som arbetstagare, exempelvis vid sjukdom, föräldraledighet, arbetslöshet, vid behov av försörjningsstöd samt vid annat inkomstbortfall. Vi finner det olyckligt att studerandevillkoret i arbetslöshetsförsäkringen inte återinförs i dessa tider av ökande ungdomsarbetslöshet. Frånvaron av dessa villkor kommer leda till att många studenter kommer i kläm, men även att många studenter kommer dra sig för att ta sig ut på arbetsmarknaden.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.9.2 Studiemedel mm.

Studiemedlet

Sammanfattning

Totalbeloppet i studiemedlen ska höjas med 431 kronor per studiemånad vid heltidsstudier. Studiebidraget ska höjas med 40 kronor. Den nya bidragsnivån ska gälla för studier som bedrivs från och med den 1 januari 2010.

Kommentar

SFS anser att en höjning av studiemedlet är ett positivt första steg i en satsning på studenter och utbildningssystemet. Dock finner vi att satsningen blir ett steg på vägen men att den inte leder till målet. Omräknat och med hänsyn taget till uppräknningen i förhållande till prisbasbeloppet är den i totala höjningen 351 kronor per studiemånad.

SFS beräkningar i SFS studentbudget visar att höjningen inte motsvarar den höjning på 900 kronor som är nödvändig för att en student inte ska gå back varje månad. Även studiesociala kommittén drog slutsatsen att en höjning på 700 kronor skulle behövas, om det vore

möjligt budgetmässigt. Den föreslagna höjningen landar på ungefär hälften av det beloppet. Därför förutsätter vi att Alliansen inte ser frågan som utagerad utan återkommer.

SFS konstaterar även att höjningen innebär att nästan bara lånedelen höjs. Detta i ett system där redan ungefär två tredjedelar är lån, nivån för bidragshöjningen är i realiteten mycket låg (omkring 15-16 kronor). SFS är starkt kritiska mot denna fördelning. Detta kommer att fresta studenter till större skuldsättning. SFS anser att studiemedlets bidrags- och lånedelar måste vara i balans och vi ser att målet borde vara 50/50 lån och bidrag inom studiemedlet. SFS är även mycket tveksamma till att systemet finansieras av höjda expeditions- och påminnelseavgifter via CSN. Arbetslösa studenter kommer efter studierna att få det än svårare.

De ekonomiska förutsättningarna för studenter med barn måste också förbättras. Det är orimligt att behöva avstå från högre utbildning som förälder enbart av ekonomiska skäl. Vi föreslår att bidraget till studenter med barn höjs med 100 kronor per vecka för varje barn.

Fribeloppet

Sammanfattning

I höstbudgeten föreslår regeringen även att gränsen för fribeloppet höjs, fribeloppet reglerar hur mycket studenter får tjäna vid sidan av studierna och detta tak höjs med 30 000 kronor. Den nya fribeloppsnivån ska gälla från och med den 1 januari 2011.

Kommentar

SFS anser att det är positivt med en höjning av taket för fribeloppet, så de studenter som har möjlighet att arbeta under studietiden inte straffas. Däremot ska arbeta vid sidan om studierna vara en möjlighet och inte ett krav för att kunna studera, då många studenter inte har möjlighet att extraarbeta vid sidan av studierna. SFS har även invändningar mot att inkomster från sommaren eller tid när studier inte bedrivs ska räknas med i inkomstprövningen. Ett sommarjobb som till exempel har god anknytning till studierna kan i dagsläget straffa studenter på grund av fribeloppet. Det är inte hållbart. Studier ska vara berikande, inte skuldsättande.

Utgiftsområde 16: Utbildning och universitetsforskning

4.2 Vuxenutbildning

Eftergymnasiala utbildningar och Yrkeshögskolan

Sammanfattning

För att möta lågkonjunkturen och större ungdomskullar avser regeringen att under perioden 2009–2011 avsätta totalt nära 3 miljarder kronor inklusive studiestöd för yrkesinriktad utbildning. Det motsvarar drygt 54 000 helårsplatser under tre år. Dessa platser avser utbildningsplatser inom yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) och Yrkeshögskolan. I budgetpropositionen föreslår regeringen en tillfällig satsning på 3 000 utbildningsplatser inom

yrkeshögskolan från höstterminen 2010 och 2011 till 440 miljoner kronor inklusive studiestöd.

Kommentar

SFS anser att det är positivt att regeringen satsar och har en förståelse av vuxenutbildningen som ”viktig, både för samhället och för de enskilda individernas livslånga lärande”. SFS anser däremot att utbildningarnas kvalitet måste säkerställas och att utbildningssatsningar av detta slag måste permitteras och inte bara fungerar som kortsiktiga nödlösningar för att stävja en sviktande konjunktur. Regeringen har fokuserat uteslutande på de yrkesinriktade eftergymnasiala utbildningarna vilket SFS ifrågasätter. Alla utbildningsformer och inriktningar är viktiga för att skapa lika förutsättningar för alla grupper i samhället.

SFI

Sammanfattning

Riksdagen har på regeringens förslag infört en försöksverksamhet med SFI-bonus i 15 kommuner fr.o.m. den 1 oktober 2009 för att pröva i vilken utsträckning ekonomiska incitament kan bidra till att deltagarna snabbare lär sig svenska och därmed förbättrar sina möjligheter att få ett arbete.

Kommentar

SFI har länge kritiserats för att hålla låg kvalitet. Genomströmningen av elever har varit dålig, antalet obehöriga lärare alltför många och för få elever når kunskapsmålen vilket regeringen konstaterar. SFS anser att regeringen inte har satsat tillräckligt på detta område trots att problembilden är så tydlig. Det är även uppenbart att större satsningar måste göras på kvaliteten i utbildningen. SFS menar att en sådan satsning borde vara att genomföra en större utredning där SFI jämförs med andra framgångsrika språkutbildningar och integrationsmetoder såsom en utvidgad möjlighet till praktik.

4.2.2 Vuxenutbildning stärker individens position på arbetsmarknaden

Sammanfattning

Regeringen aviserar 2 miljarder till 10 000 nya platser inom komvux 2010 och 2011.

Kommentar

SFS finner denna satsning positiv och i likhet med satsningen på fler högskoleplatser hoppas vi att den blir långsiktig och inte en kortsiktig lågkonjunktursåtgärd.

4.3.1 Ökat behov av högskoleplatser

Sammanfattning

Regeringen föreslår en tillfällig satsning på 10 000 nya utbildningsplatser inom högskolan 2010 och 2011 till en kostnad på 2 miljarder kronor inklusive studiestöd.

Kommentar

SFS välkomnar satsningar på högre utbildning och ser gärna att regeringen inte bara ser detta som en tillfällig och kortsiktig åtgärd vid

lågkonjunktur. I dagsläget är satsningen endast klassificerad som "kortsiktig", vilket SFS ser som oroväckande och bekymmersamt. Detta ger önskade politiskt styrda fluktuationer i utbildningssystemet där annars takanslagssparande kan ge den flexibilitet som eftersträvas i systemet. Därtill bör noteras att inga extra resurser tillskjuts för högre kvalitet utöver de nya platserna, något som kommer att pressa vårt utbildningssystem till det yttersta.

Samtidigt som SFS ställer sig positivt till satsningar på utbildningsplatser är det viktigt att poängtera att kvalitetssatsningar är av högsta vikt. Idag har flera utbildningar stora brister och många studenter har ytterst få timmars lärarledd tid i veckan. Detta är en konkret följd av en långvarig resursurholkning av grundutbildningen. SFS uppmanar därför regeringen att avsätta resurser som direkt är riktade mot kvalitetsaspekter såsom lärarledd tid och pedagogik.

4.3.2 Studieavgifter

Sammanfattning

Det införs studieavgifter för utomeuropeiska studenter från hösten 2011, och tanken är att anslaget till lärosätena minskas i samband med detta. Ett stipendiesystem ska införas i samband med genomförandet. Regeringen avser att återkomma i frågan generellt om stipendier, men stipendier till studenter från utvecklingsländer ska finansieras via biståndsramen.

Utrymmet som skapas via takbelopp som i nuläget används på tredjelandstudenter bör på sikt användas för bland annat att införa ett kvalitetsbaserat resurstilldelningssystem. För 2011 sänks takbeloppen därför tillfälligt med 111 miljoner kronor, medan regeringen vid fullt genomslag av avgiftsreformen anser att ett utrymme på 500 miljoner kronor per år kommer att skapas.

Kommentar

SFS är starkt kritiskt mot studieavgifter av alla dess slag¹. En fri utbildning öppen för alla är en av de viktigaste investeringarna som den svenska staten kan göra för att stärka Sverige som kunskapsnation och konkurrens på en global arbets- och studiemarknad. Studieavgifterna är ett paradigmskifte inom den svenska högskolepolitiken som inte är önskvärt. Det är ett tydligt steg mot en reglerad marknad avsedd enbart för ett fåtal som har ekonomiska förutsättningar för att bedriva studier. Det finns dessutom en uppenbar smittorisk när en viss grupp avgiftsbeläggs att andra grupper kommer att gå samma öde till mötes. Alla länder som infört avgifter för studenter från tredje land innan 2006 har sedan infört det för inhemska studenter. För att stärka svensk högskoleutbildning behöver vi vara attraktiva och erbjuda en fri utbildning med hög kvalitet.

Stipendier är plåster på såren som enbart kommer att urholka det svenska biståndssystemet. SFS uppskattar att kostnaderna för stipendiesystemen kommer att bli mycket höga, vilket indikerades redan av utredningen 2006. I den utredningen anges det att 1 500 av de då 4 000 utomeuropeiska studenterna skulle behöva stipendier för att inte försvinna vilket skulle innebära en kostnad på 120 miljoner kronor. Om samma andel studenter idag skulle behöva stipendier

---

¹ Se http://www.sfs.se/files/sfs/PU3_2_0910_en_avgiftsfri_utbildning.pdf

skulle det innebära att antalet ökar till 7 250, då vi idag totalt har 19 300 utomeuropeiska studenter som inte är del av utbytesprogram. Kostnaden för enbart stipendierna skulle då uppgå till 580 miljoner kronor vid en genomsnittlig avgift på 80 000 kronor per år.

Med avgifter kommer antalet icke-EES studenter att minska markant. Det kommer att leda till problem att upprätthålla vissa utbildningsområden och krympa kursutbudet. Det är också värt att minnas att studenter från tredje land är en ytterst värdefull tillgång för svenska studenter, då de konstant utmanar våra egna tanke- och levnadssätt.

En anslagsreducering med omkring 111 miljoner och sedan uppdra åt lärosätena att lyckas ta ut avgifter för sin utbildning medför även att satsningen inte kommer att förbättra lärosätenas ekonomi och ge lärosätena ökade uppgifter. Värt att notera är att lärosätena blir allt mindre positiva till denna utveckling. Att extra kvalitetssatsningar skulle grundas i avgifter för studenter från 3:e land är fel väg att gå. SFS ser hellre att regeringen tar sitt ansvar och utökar statsanslagen till den högre utbildningen rejält.

4.3.3 Kvalitetsbaserad resurstilldelning och ett nytt kvalitetsutvärderingssystem

Sammanfattning

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag på hur en modell med kvalitetsbaserad resurstilldelning kan kopplas till ett nytt kvalitetssäkringssystem. Regeringen anser att utvärderingssystemet bör ha en tydlig inriktning mot utbildningens kvalitet i form av resultat för att kunna ligga grund för resurstilldelning. När det gäller anmälningsavgifter från utländska studenter avser regeringen att återkomma i frågan baserat på det uppdraget som VHS redovisade den 15 september 2009.

Kommentar

Anmälningsavgifterna är en rationell del i förnyandet av svensk högskoleutbildning. SFS ställer sig positiva till förslaget med reservationen att avgiften är alltför hög. SFS anser att en avgift på runt 300 kronor skulle vara tillräckligt för att förhindrade större delen av alla oseriösa och tidskrävande ansökningar som idag inkommer till VHS. En högre avgift riskerar att leda till social snedrekrytering beroende på inkomst. Resor och boende kan finansieras av stipendier, men anmälningsavgiften måste betalas långt tidigare och får därför inte nå för hög nivå. Då riskerar studenter från länder med dålig ekonomi att missgynnas stort.

SFS anser att ett kvalitetsbaserat resurstilldelningssystem i rätt form har många fördelar och har i stort ställt sig positiva till Högskoleverkets förslag. Det skapar incitament för högskolor att faktiskt satsa på sitt förbättringsarbete och utveckla sina utbildningar. SFS är dock negativa till regeringens antydning om att endast resultat skulle vara resursstyrande, det finns många andra viktiga kvalitetsfaktorer som måste tas hänsyn till. SFS vill framhäva vikten av att se till att kvalitetsfaktorer såsom jämställdhet, forskningsanknytning, studentinflytande lärarledd tid, arbetslivsanknytning och hållbar utvecklig infogas i systemet. I den mån det är möjligt bör också högskolor som aktivt arbetar med breddad rekrytering premieras.

4.3.7 Lärarutbildning

Sammanfattning

Regeringen öppnar möjligheten för att obehöriga lärare kan komplettera sina tidigare studier till en lärarexamen. För detta ändamål avsätter regeringen 6 miljoner kronor 2010, och för 2011 samt 2012 beräknas 28 miljoner kronor respektive 50 miljoner kronor till ändamålet. Dessutom prioriteras en utbyggnad av speciallärarutbildning vid nio universitet och högskolor till en kostnad av cirka 43 miljoner kronor 2010.

Regeringen återkommer när det gäller utformningen av en ny lärarutbildning och har för avsikt att lämna propositionen till riksdagen i december 2009.

Kommentar

SFS anser att vidareutbildning är positivt. Behöriga lärare är en viktig kvalitetsfaktor i svensk grund- och gymnasieskola.

SFS tycker att regeringens satsning på att utbilda fler speciallärare är välkommen. Viktigt för ovan nämnda satsningar är att utbildningsplatserna innehåller god kvalitet, därför anser SFS att regeringen bör satsa resurser på kvalitetsaspekter såsom pedagogik och lärarledd tid.

4.3.8 Kårobligatoriet avskaffas 2010

Sammanfattning

I syftet att underlätta den omställning som studentsammanslutningar genomgår med anledning av kårobligatoriets avskaffande har regeringen fördelat 2,5 miljoner kronor till SFS för att inrätta en tillfällig stödfunktion. För att säkerställa en struktur för studenters medverkan i lärosätenas kvalitetsarbete förslås ett statsbidrag, som för andra halvåret 2010 uppgår till 20 miljoner kronor. För 2011 beräknas tillskottet att uppgå till 30 miljoner kronor.

Kommentar

SFS anser att regeringens stöd via SFS till studentsammanslutningarna är en god satsning. Det svenska studentinflytandet måste bevaras och ses som en av de absoluta viktigaste kvalitetsaspekterna i svensk högre utbildning, inte bara av studenterna utan även av många andra aktörer som Högskoleverket och Riksrevisionen. Utöver detta stöd önskar SFS även se statligt stöd för det nationella studentinflytandet i samma linje med det regionala stödet till kårerna.

Statsanslaget till studentkårerna är i SFS mening alltför lågt. De 30 miljonerna som regeringen avsatte för det första helåret efter avskaffandet av kårobligatoriet skulle motsvara 105 kronor per helårsstudent och år. Dessa 105 kronor kommer nu att urholkas av den större studentpopulationen. SFS vill se ekonomiska resurser till ett ansvarsfullt avskaffande av kårobligatoriet – det saknas fortfarande 65 miljoner jämfört med den statliga utredningens förslag. Därtill måste en statlig utvärdering av avskaffandet planeras.

4.3.8 Ökad direktövergång

Sammanfattning

Regeringen finner det angeläget att stimulera ungdomar att i ökad utsträckning söka sig till den högre utbildningen direkt efter

gymnasieskolan, och har därför bland annat avskaffat urvalsgruppen i kombination med arbetslivserfarenhet samt infört nya bestämmelser för urval av betyg som kommer att gälla från 1 januari 2010.

Kommentar

SFS är av åsikten att de nya urvalsreglerna enbart kommer att förhindra människor från att söka sig till den högre utbildningen. Tanken med att stimulera unga till att studera är i grunden god men då bör regeringen satsa på informationskampanjer istället för begränsningsmekanismer för andra grupper i samhället. Det ansvarfulla i sammanhanget vore att se till studenterna som en heterogen studentgrupp och utöka möjligheterna för all att söka sig till den högre utbildningen.

4.3.8 Jämställdhet i högskolan

Sammanfattning

Regeringen konstaterar att den svenska högskolan fortfarande är ojämnställd och starkt könsuppdelad, samt att utvecklingen i vissa avseende även går åt fel håll. Regeringen anser därför att det är behov av en nationell kraftsamling för att öka jämställdheten inom högskolan och inrättade därför i januari 2009 en delegation för jämställdhet i högskolan. Delegationen får 2009 och 2010 disponera över 30 miljoner kronor varje år för att genomföra uppdraget som ska redovisas slutligt den 1 januari 2011.

Kommentar

SFS anser att det är bra att regeringen uppmärksammar högskolans bristfälliga jämställdhet. Jämställdhet i högskolan är en av de allra viktigaste kvalitetsfaktorerna och SFS anser att jämställdhetsperspektivet bör genomsyra alla akademiska institutioner. Initiativet med "Delegationen för jämställdhet i högskolan" är en viktig satsning som SFS ställer sig positiva till. SFS vill uppmana regeringen att följa upp delegationens arbete och överväga fler satsningar i framtiden.

4.3.9 Internationalisering – gränslös kunskap

Sammanfattning

Regeringen önskar att satsa på att öka internationaliseringen av den högre utbildningen som en kvalitetsåtgärd. Därför ska lärosätena i årsredovisningarna för 2009 redogöra för sitt internationaliseringsarbete och regeringen vill med avstamp i dessa avgöra om ytterligare insatser är nödvändiga.

Kommentar

SFS tycker att det är bra att regeringen vill belysa lärosätenas internationaliseringsarbete eftersom SFS anser att det är en viktig kvalitetsaspekt. På en global utbildningsmarknad ställs idag höga krav på internationalisering av utbildningar, anställda och studenter.

4.4 Forskning

Sammanfattning

Regeringen konstaterar att med avseende på forskningsområdet föreslås i innevarande budgetproposition de satsningarna som aviserades i forsknings- och innovationspropositionen. Detta ger 1 miljard kronor extra för 2010 varav 500 miljoner kronor avsätts till lärosätena och Vetenskapsrådet för strategiska satsningar på områden medicin och livsvetenskaper, teknik och klimat.

Dessutom går 300 miljoner kronor till lärosätenas anslag för forskning och forskarutbildning, medan de resterande 200 miljoner kronor fördelas via andra forskningsinstitutioner. Forskningsrådena Vinnova och Polarforskningssekretariatet får ett ökat anslag på 400 miljoner kronor för 2010, vilket också framgick av forsknings- och innovationspropositionen

Kommentar

SFS anser att ökade resurser till forskningen är välbehövligt men att medel i den forskningssatsning som riktas till lärosätena borde ha öronmärkts för att säkra anställningar till de doktorander som nu finansieras på annat sätt. Doktorander som saknar anställning lever oftast på stipendier eller så kallade utbildningsbidrag för doktorander. Detta har flera nackdelar för individen.

I valet mellan att börja jobba som doktorand eller att ta ett annat kvalificerat arbete måste forskarutbildningen ses som ett reellt alternativ och då krävs det att högskolorna erbjuder alla doktorander anställning. En mycket stor del av forskningen vid lärosätena utförs av doktorander så för att Sverige ska bli en ledande forskningsnation krävs det goda arbetsvillkor för doktoranderna. Frågan är viktig, inte minst då det visat sig att alltfler utländska doktorander vid svenska lärosäten finansieras på ett oacceptabelt sätt. SFS uppmanar nu lärosätena att använda höjningen för forskarutbildning och forskning till att anställa sina doktorander.

SFS motsätter sig en uttrycklig styrning på regeringsnivå gällande vilka forskningsområden som ska prioriteras. Det är bättre att använda de verktyg som redan finns eller att göra generella anslagshöjningar. Det krävs satsningar inom alla forskningsområden för att Sverige inte ska halka efter som kunskapsnation och stå sig väl i internationell konkurrens.

7.7 Utbildning på grundnivå och avancerad nivå - breddad rekrytering

Sammanfattning

Regeringen konstaterar att föräldrars utbildningsnivå har stor inverkan på övergången till högskolan, och lyfter dessutom fram att det är svårt att se några tydliga effekter av det arbete som lärosätena bedriver för att rekrytera studenter från en icke-akademisk bakgrund. Skillnaderna i övergångsfrekvens till högskolan baserat på föräldrars utbildningsbakgrund har varit relativt konstant under de senaste 10 åren.

Kommentar

SFS anser att breddad rekrytering är en av de absolut viktigaste kvalitetsfaktorerna inom den högre utbildningen. För att svenska lärosäten ska satsa mer på att rekrytera studenter från idag

underrepresenterade grupper krävs det statliga incitament. Detta speciellt i tider när högt söktryck leder till att platserna fylls även utan arbete med breddad rekrytering. Ett sådant exempel vore att lyfta in rekrytering ifrån underrepresenterade grupper i det kvalitetsbaserade resurstilldelningssystemet. SFS vill framhäva att vi ställer oss positiva till framtida satsningar på att rekrytera studenter ifrån studieovana hem.

7.7.4 Etablering på arbetsmarknaden

Sammanfattning

Regeringen påpekar att det finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och arbetslöshet, Arbetslösheten är lägre bland högskoleutbildade än bland gymnasie- och grundskoleutbildade, vilket gäller oavsett konjunkturläge. Det är inte aviserat några satsningar på att öka arbetslivsanknytningen inom den högre utbildningen.

Kommentar

Slutsatsen SFS drar är att ju högre utbildningsnivå vi har desto fler kommer också att ha sysselsättning. Det innebär i sin tur att regeringen borde se behovet av ännu fler och större satsningar på den högre utbildningen. Därtill behövs utökade resurser till grundutbildningen för att ge lärare medel och incitament att ha tid att arbeta med arbetslivsanknytning i utbildningen.

7.11 Särskilda frågor

Sammanfattning

Regeringen uppräknar samtliga ersättningsbelopp med pris- och löneomräkningen på 3,35 procent.

Kommentar

SFS anser att uppräkningsnivån i likhet med de senaste åren är undermålig, vilket leder till en fortsatt urholkning av grundutbildningen.

Utgiftsområde 18: Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

3 Bostadsmarknad

Sammanfattning

Regeringen konstaterar att det på många håll ser dystert ut på bostadsmarknaden och lyfter bl.a. fram ungdomar och studenter som särskilt utsatta grupper. Trots detta väljer regeringen att inte prioritera satsningar för anordnandet av bostäder för studenter.

Den förväntade ökningen av ungdomar kommer att sätta extra press på bostadsmarknaderna i storstadsregionerna och i de större högskoleorterna. Konkurrensen kommer att öka och det kommer med stor sannolikhet bli allt svårare för ungdomar och studenter att etableras sig på den reguljära bostadsmarknaden. Regeringen har gett Boverket i särskilt uppdrag att göra en översyn av bostadssituationen för landets studenter. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2009.

Av Boverkets årliga rapport framkommer det att det råder bostadsbrist i många kommuner. En kortsiktig lösning är införandet av de nya reglerna för upplåtelse av egen bostad vilket gör det enklare och billigare att hyra ut sin bostad. Regeringen bedömer att detta kan skapa fler lediga bostäder framförallt för ungdomar och studenter som snabbt kan vara i behov av billiga bostäder.

Kommentar

SFS finner det positivt att regeringen ser problembilden, men ställer sig kritiskt till att inga konkreta förslag till långsiktiga lösningar och åtgärder presenteras. Problemen är så stora att staten måste ta sitt ansvar i frågan. För detta borde det ges ekonomisk stimulans så att boendekostnaderna kan minskas för studenter och unga. Vi ser att det mest effektiva medlet konkret är att stimulera ett ökat byggande av billiga mindre hyresrätter. Kommunerna måste också börja ta ett större ansvar gällande byggande anpassat till unga och studenter.

För att studierna ska få en god start är det viktigt att alla studenter vid studiestart ska ha möjlighet att få ett förstahandskontrakt året runt på en bostad som håller god standard samt fyller studenters behov.

Att regeringen ger Boverket i uppgift att utreda frågan ser vi som positivt och SFS är delaktigt i arbetet. Bostadssituationen för landets studenter är oerhört allvarlig och SFS vill se förändring.